EIROPAS KOMISIJA

SAVIENĪBAS
AUGSTĀ PĀRSTĀVE
ĀRLIETĀS UN DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 8.3.2011
COM(2011) 200 galīgā redakcija

KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

PARTNERATTIECĪBAS DEMOKRĀTIJAI UN KOPĪGAM UZPLAUKUMAM AR VIDUSJŪRAS DIENVIDU REĢIONU

KOPĪGS PAZIŅOJUMS
EIROPADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

PARTNERATTIECĪBAS DEMOKRĀTIJAI UN KOPĪGAM UZPLAUKUMAM AR VIDUSJŪRAS DIENVIDU REĢIONU

IEVADS

Notikumi, kas risinās mūsu dienvidu kaimiņvalstīs, ir pieņēmuši vēsturiskus apmērus. Tie atspoguļo padziļinātu pārveides procesu un atstās paliekošas sekas ne tikai uz reģiona cilvēkiem un valstīm, bet arī uz pārējo pasauli un jo īpaši uz Eiropas Savienību. Notiekošās pārmaiņas raisa cerību, ka reģiona cilvēku dzīve uzlabosies un ka pieaugs cieņa pret cilvēktiesībām, plurālismu, tiesiskumu un sociālo taisnīgumu – universālām vērtībām, kas mums visiem ir kopīgas. Virzība uz pilnīgu demokrātiju nekad nav viegls ceļš – šādas pārejas situācijas nes līdzi risku un nedrošību. Apzinoties šos sarežģījumus, ES ir jāizdara skaidra un stratēģiska izvēle – atbalstīt tās loloto principu un vērtību meklējumus. Šo iemeslu dēļ ES nedrīkst palikt pasīvas novērotājas lomā. Tai ir pilnībā jāatbalsta mūsu kaimiņu reģiona cilvēku vēlme izbaudīt tās pašas brīvības, kuras mēs uztveram kā savas tiesības. Eiropas valstīm ir pašām sava pieredze saistībā ar pāreju uz demokrātiju. Eiropas Savienība var lepoties ar tradīcijām, atbalstot valstis to pārejā no autokrātiskiem režīmiem uz demokrātiju – vispirms Dienvideiropā un nesenākā pagātnē – Viduseiropā un Austrumeiropā. Ievērojot to, kas galvenokārt ir pašu valstu iekšējās pārveides procesi, ES var piedāvāt savas īpašās zināšanas, ko var sniegt valstu valdības, Eiropas iestādes (Eiropas Komisija un Eiropas Parlaments), vietējās un reģionālās pašvaldības, politiskās partijas, arodbiedrības un sabiedriskās organizācijas. Kopīgās interesēs ir nodrošināt demokrātiska, stabila, plaukstoša un mierīga Vidusjūras dienvidu reģiona pastāvēšanu.

Mēs uzskatām, ka tagad ir pienācis laiks kvalitatīvu pasākumu īstenošanai ES un tās dienvidu kaimiņu starpā. Šai jaunajai pieejai viennozīmīgi jāsakņojas vienoti pieņemtās kopīgās vērtībās. Tikai straujākas un vērienīgākas politiskās un ekonomiskās reformas var nodrošināt atbildi uz pēdējās nedēļās izteiktajām prasībām pēc politiskās iesaistes, cieņas, brīvības un darba iespējām. ES ir gatava atbalstīt visas dienvidu kaimiņvalstis, kuras spēj un vēlas uzsākt šādas reformas ar „**Partnerattiecību demokrātijai un uzplaukumam”** palīdzību. Ir jābūt kopīgai apņēmībai ievērot demokrātiju, cilvēktiesības, sociālo taisnīgumu, labu pārvaldību un tiesiskumu. Partnerattiecību pamatā ir jābūt konkrētam progresam šajās jomās. Ir jāīsteno **diferencēta pieeja**. Lai gan pastāv dažas kopīgas iezīmes reģiona valstu starpā, tās visas ir atšķirīgas, un mums ir jāņem vērā katras īpatnības.

„Partnerattiecības demokrātijai un kopīgam uzplaukumam” ir jābalsta uz šādiem trim elementiem:

- demokrātiska pārveide un iestāžu izveide, īpašu uzmanību pievēršot pamatbrīvībām, konstitucionālām reformām, tiesu reformai un cīņai pret korupciju;
- stiprākas partnerattiecības ar cilvēkiem, īpaši uzsverot atbalstu pilsoniskai sabiedrībai un lielākām iespējām apmaiņai un tiešiem personiskiem kontaktiem, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem;
- ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme un ekonomikas attīstība, jo īpaši atbalsts maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) un pašnodarbinātībai, arodapmācībai un izglītībai, veselības un izglītības sistēmas uzlabošanai un nabadzīgāko reģionu attīstībai.

Šajā paziņojumā ir paskaidrots, ko ES ir paveikusi, lai reaģētu uz Ziemeļāfrikas pēdējā laika notikumu īstermiņa sekām. Tālāk ir izklāstīta mūsu pieeja ilgākam procesam, kura rezultātā tiktu piepildītas reģionā izskanējušās milzīgās cerības. Tā tiks izstrādāta, ieklausoties ne tikai partnervalstu vadību lūgumos pēc atbalsta, bet arī pilsoniskās sabiedrības izteiktajās prasībās.

Krasās izmaiņas Vidusjūras dienvidu reģiona politiskajā ainavā prasa pārveidot ES pieeju šim reģionam, un uzsāktajā Eiropas Kaimiņattiecību politikas pārskatīšanā, par kuru mēs aprīlī iesniegsim kopīgu paziņojumu, galvenās tēmas ir diferenciācija, nosacījumi un mūsu sabiedrību partnerattiecības.

1. MŪSU TŪLĪTĒJĀ REAKCIJA

- Humānā palīdzība (EUR 30 miljoni)
- Konsulārās sadarbības un evakuācijas veicināšana
- *Frontex* kopīgās operācijas
- EUR 25 miljonu izmantošana no ES Ārējo robežu fonda un Eiropas Bēgļu fonda
- Augstās pārstāves/priekšsēdētāja vietnieces (AP/PV) vizītes Tunisijā un Ēģiptē; starptautiskās koordinācijas sanāksme Briselē
- Atbalsts demokrātiskai pārejai

Mūsu pirmais mērķis bija ātri un efektīvi reaģēt uz tūlītējām problēmām, ko rada situācijas attīstība mūsu dienvidu kaimiņvalstīs, un risināt un novērst turpmākas asinsizliešanas un grūtību risku.

Komisija ir piešķīrusi **humāno palīdzību** EUR 30 miljonu apmērā, lai risinātu tūlītējās humanitārās vajadzības, kas radušās mājvietu zaudējušajiem cilvēkiem, kuri bēg no Lībijas un atrodas pie Tunisijas un Ēģiptes robežām. Šos līdzekļus mēs izmantojam, lai sniegtu medicīnisko un pārtikas palīdzību, pajumti un nodrošinātu citas vajadzības. Komisijas speciālisti strādā uz vietas, un notiek ārkārtas situāciju plānošana, lai nodrošinātu ātru reakciju situācijas turpmākas pasliktināšanās gadījumā. Ir nepieciešama modrība, jo, cilvēkiem bēgot no Lībijas, humanitārā krīze draud sasniegt kaimiņvalstis gan Magribā, gan Subsahāras

Āfrikā. Komisija palielinās finansiālo atbalstu, ja to prasīs vajadzības uz vietas, un mēs aicinām dalībvalstis reaģēt līdzīgi.

Visu dalībvalstu un ES starpā ir uzturēta cieša konsulārā sadarbība, un ir aktivizēti attiecīgi ES mehānismi, tostarp Situāciju centrs EĀDD, lai nodrošinātu ātru informācijas apmaiņu un līdzekļu visefektīvāko izmantošanu. Šī gada 23. februārī tika iedarbināts ES Civilās aizsardzības mehānisms, lai atvieglotu ES pilsoņu evakuāciju pa gaisa un jūras tiltu. Šie vispārējie centieni tiek īstenoti ar ES Militārā štāba atbalstu. Komisija sadarbojas ar starptautiskajām organizācijām (Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos biroju (*UNCHR*) un Starptautisko Migrācijas organizāciju (*IOM*)), lai palīdzētu cilvēkiem, kuri vēlas atstāt Lībiju, atgriezties mītnes zemēs. Iespējams, tiks apsvērta iespēja izmantot kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) instrumentus, lai pastiprinātu īstermiņa darbības.

Komisija ir mobilizējusi savus instrumentus, lai atbalstītu Itāliju un, ja būs vajadzīgs, arī citas dalībvalstis, ja sāktos liels bēgļu pieplūdums no Ziemeļāfrikas. Šī atbildes reakcija ietver operatīvos pasākumus un finansiālu palīdzību. Šī gada 20. februārī tika uzsākta **Frontex** kopīgā operācija *HERMES 2011*, piesaistot aprīkojumu un speciālistus no vairākām dalībvalstīm. Vajadzības gadījumā *Frontex* operācijas varētu pastiprināt, lai palīdzētu tikt galā ar iespējamiem jauniem bēgļu pieplūdumiem. Komisija ir gatava mobilizēt *inter alia* finansiālu palīdzību no fondiem, piemēram, no Ārējo robežu fonda un Eiropas Bēgļu fonda, kuru kopapjoms ir EUR 25 miljoni.

Attiecībā uz **Tunisiju** tika piešķirti EUR 17 miljoni tūlītējam un īstermiņa atbalstam demokrātiskai pārejai un palīdzībai nabadzīgajām iekšzemes teritorijām. Tas ietver atbalstu pienācīga tiesiskā regulējuma izveidei **vēlēšanu** rīkošanai un ES vēlēšanu novērošanas misijai, lai atbalstītu Nacionālās konstitucionālās reformas un vēlēšanu komisijas darbu. Tajā ietilpst arī papildu atbalsts pilsoniskai sabiedrībai. Turpmāks atbalsts demokrātiskajām reformām tiks sniegts ar stabilitātes instrumenta palīdzību. Augstā pārstāve/priekšsēdētāja vietniece pēc vizītēm Tunisijā un Ēģiptē 23. februārī sasauca starptautisku sanāksmi, dodot iespēju salīdzināt redzējumu par reģionā notiekošo ar galvenajiem partneriem un galvenajām starptautiskajām finanšu iestādēm. Sanāksmē apstiprinājās, ka starptautiskās sabiedrības centieni ir cieši jākoordinē un jāpielāgo pašu tunisiešu un ēģiptiešu paustajām prioritātēm un jāvirza saskaņā ar tām.

Attiecībā uz **Ēģipti** būtu priekšlaicīgi paziņot par atbalsta pasākumu kopumu, kamēr tās iestādes vēl nav gatavas lūgt palīdzību un definēt prioritārās vajadzības. ES ir gatava mobilizēt atbalstu saskaņā ar minētajām prioritātēm, kad tās būs tam gatavas.

Attiecībā uz **Lībiju** ES ir stingri nosodījusi Kadafi režīma īstenotās darbības. Tā nekavējoties apturēja sarunas par ES un Lībijas pamatnolīgumu un visu veidu tehnisko sadarbību. Papildus ANO sankcijām ES 28. februārī pieņēma tādus papildu ierobežojošus pasākumus kā embargo iekārtām, kuras varētu izmantot iekšējām represijām, un neatkarīgu „melno sarakstu" saistībā ar ceļošanas ierobežojumiem un aktīvu iesaldēšanu. Ir ierosināti papildu pasākumi.

2. MŪSU PIEEJAS PIELĀGOŠANA

- ES Kaimiņattiecību politikas pārskatīšana un pielāgošana
- Virzība uz īpašo statusu asociācijas nolīgumos
- Politiskā dialoga pastiprināšana

ES atbildes reakcijai uz reģionā notiekošajām pārmaiņām ir jābūt koncentrētākai, novatoriskākai un vērienīgākai, vērstai uz cilvēku vajadzībām un reālo situāciju uz vietas. Politiskajām un ekonomiskajām reformām ir jānotiek savstarpējā saskaņā un jāpalīdz panākt politiskās tiesības un brīvības, atbildību un iesaisti. ES ir jābūt gatavai piedāvāt lielāku atbalstu valstīm, kuras ir gatavas darboties pēc šāda kopīga plāna, kā arī jāpārskata atbalsts, ja valstis novirzās no šā ceļa.

Šī jaunā pieeja – **„Partnerattiecības demokrātijai un kopīgam uzplaukumam"** – atspoguļo būtiskas izmaiņas ES attiecībās ar tiem partneriem, kas ir uzņēmušies īstenot konkrētas, izmērāmas reformas. Tā ir **uz veicināšanas pasākumiem balstīta pieeja**, kuras pamatā ir lielāka diferencēšana jeb princips, saskaņā ar kuru valstis, kas straujāk un tālejošāk īsteno reformas, varēs paļauties uz lielāku ES atbalstu. Tajās valstīs, kurās pieņemtie reformu plāni apstāsies vai mainīsies, atbalsts tiks pārvietots vai pārvirzīts.

Precīzāk, ciešāka politiskā sadarbība nozīmē virzību uz augstākiem cilvēktiesību un pārvaldības standartiem, pamatojoties uz minimālo kritēriju kopumu, pēc kuriem reizi gadā tiks izvērtēts sasniegtais. **Kā nosacījums tam, lai varētu iesaistīties partnerattiecībās, būtu jāparedz apņemšanās rīkot pienācīgi novērotas, brīvas un taisnīgas vēlēšanas.** Tas nozīmē arī ciešāku sadarbību kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) kontekstā un vairāk kopīgu ES un partnervalstu darbību starptautiskajos forumos jautājumos, kas skar kopīgas intereses. ES turpinās piedāvāt savu apņemšanos un atbalstu, lai risinātu strīdus reģiona valstu iekšienē un to starpā. Partnerattiecību pamatā ir jābūt pastiprinātam politiskajam dialogam. ES pastiprinās divpusējo politisko dialogu visos līmeņos, tiklīdz to atļaus vietējie apstākļi, liekot spēcīgu uzsvaru uz cilvēktiesībām un politisko atbildību.

Partnervalstis, kuras īsteno nepieciešamās reformas, var sagaidīt **sarunu atsākšanu** par asociācijas nolīgumiem, lai panāktu "īpašo statusu", kas nodrošina būtiski pastiprinātu politisko dialogu un spēcīgākas saites starp partnervalsti un ES iestādēm. Tas ietvers dziļāku iesaisti attiecībā uz mobilitāti un labāku tirgus piekļuvi ES.

3. DEMOKRĀTIJA UN IESTĀŽU IZVEIDE

- Atbalsta pilsoniskajai sabiedrībai paplašināšana
- Pilsoniskās sabiedrības kaimiņattiecību instrumenta izveide
- Atbalsts Sociālā dialoga forumam

ES ir gatava atbalstīt demokrātisko un konstitucionālo reformu procesus. Šajā procesā īpaša nozīme ir tiesu reformai, pastiprinātai pārredzamībai un cīņai pret korupciju, gan lai veicinātu ārvalstu un iekšzemes investīcijas ekonomikā, gan lai cilvēkiem apliecinātu redzamas pārmaiņas ikdienas dzīvē. Mēs esam gatavi nodrošināt speciālās zināšanas, izmantojot tādus līdzekļus kā mērķsadarbība un *TAIEX*, lai atbalstītu spēju veidošanu, īpašu uzsvaru liekot uz

to valsts iestāžu nostiprināšanu, kuras var nodrošināt pārmaiņu konsolidāciju, tostarp reģionālā un vietējā mērogā. Tiks pilnībā mobilizētas arī mūsu speciālās zināšanas vēlēšanu atbalsta jomā, lai nodrošinātu klātbūtni vēlēšanu procesos Tunisijā un, ja iestādes to pieprasīs, arī Ēģiptē.

Plaukstoša **pilsoniskā sabiedrība** var palīdzēt uzturēt cilvēktiesības un dot ieguldījumu demokrātijas veidošanā un labā pārvaldībā, kur tai ir īpaša loma valdības pieļauto pārmērību kontrolē. Virkne nevalstisko organizāciju (NVO) un pilsoniskās sabiedrības organizāciju (PSO) var sniegt ļoti nepieciešamo atbalstu reformām un nodrošināt iesaisti tādās pilsoņu intereses skarošās jomās kā cilvēktiesības, vide, sociālā un ekonomikas attīstība. Šī ir joma, kurā mums jācenšas nodrošināt iespējami lielāko palīdzību, ko dalībvalstis var piedāvāt tūlīt, lai attīstītu platformu pilsoniskai sabiedrībai, politiskās partijas, arodbiedrības un apvienības. To varētu izveidot ar ES finansējuma palīdzību un ar ES politisko partiju, arodbiedrību, fondu un attiecīgo NVO atbalstu. Reģionā notiekošajās pārmaiņās liela loma ir bijusi sievietēm, un dzimumu līdztiesības aspektiem būs liela nozīme turpmākajā ES atbalstā.

Eiropas kaimiņattiecību politikas aprīļa pārskatā tiks iekļauti priekšlikumi par ES atbalsta pastiprināšanu pilsoniskās sabiedrības organizācijām mūsu kaimiņu reģionos. Tas ietvers mērķatbalstu pilsoniskai sabiedrībai (**Pilsoniskās sabiedrības kaimiņattiecību instruments**), kura nolūks būs attīstīt PSO pārliecināšanas spējas un palielināt to spēju novērot reformas un efektīvi iesaistīties stratēģiskos dialogos.

Reformas centienu uzturēšanā liela nozīme ir arodbiedrību un darba devēju sociālajam dialogam. Patlaban veidojas jaunas arodbiedrības un darba devēju apvienības. Tas nodrošina efektīvāka sociālā dialoga iespēju. Tas būtu jāatbalsta ar Eiropas un Vidusjūras Reģiona sociālā dialoga foruma starpniecību, kas atvieglos Vidusjūras reģiona sociālo partneru informācijas apmaiņu galvenajos nodarbinātības un sociālajos jautājumos, ka arī atbalstīs spēju veidošanu.

ES jau atbalsta publiskās administrācijas reformu, kuras mērķis ir racionalizēt un stiprināt politikas pamatprocesus, budžeta veidošanu un spēju piesaistīt iekšējo finansējumu ar efektīvu, taisnīgu un ilgtspējīgu nodokļu sistēmu un administrāciju starpniecību. Lai atbalstītu labāku cīņu pret korupciju un nelegālām finanšu plūsmām, kā arī uzlabotu pareizu finanšu pārvaldību, šīm programmām jābūt vērstām arī uz pārredzamību un atbildību publiskajā pārvaldē.

4. MOBILITĀTES PROBLĒMU RISINĀŠANA

- Noslēgt mobilitātes partnerības
- Pastiprināt vietējo Šengenas sadarbību
- Pilnībā izmantot uzlabojumus ES vīzu kodeksā

Cilvēku savstarpējie kontakti ir svarīgi, lai sekmētu savstarpēju sapratni, kā arī uzņēmējdarbību, kas labvēlīgi ietekmēs kultūras un ekonomikas attīstību visā Vidusjūras reģionā un migrantu integrāciju ES.

Tādējādi ir svarīgi stiprināt **spēju veidošanu** Vidusjūras valstīs robežu/migrācijas/patvēruma jomā un efektīvāk sadarboties tiesībaizsardzības jomā, lai uzlabotu drošību visā Vidusjūras reģionā.

Ar partnervalstīm jādibina **mobilitātes partnerības.** To mērķis ir nodrošināt visaptverošu regulējumu, lai nodrošinātu, ka tiek labi pārvaldīta personu pārvietošanās starp ES un trešo valsti. Tās ietver šādas iniciatīvas: vīzu režīms un legālās migrācijas mehānismi; (ekonomisko) migrāciju reglamentējoši noteikumi; spēju veidošana, lai pārvaldītu naudas pārvedumus un efektīvi apmierinātu pieprasījumu un vajadzības darba tirgū, atgriešanās un reintegrācijas programmas, patvēruma sistēmu modernizēšana atbilstoši ES standartiem, utt. Palielinātas mobilitātes ietvaros partneriem jābūt gataviem pastiprināt spēju veidošanu un nodrošināt pienācīgu finansiālo atbalstu robežu pārvaldībai, novēršot un apkarojot nelegālo migrāciju un cilvēku tirdzniecību, tostarp veicot uzlabotu jūras uzraudzību; veicināt nelegālo migrantu atgriešanu (atgriešanās procedūras un atpakaļuzņemšanas nolīgumi) un uzlabot tiesībaizsardzības iestāžu spējas un prasmes efektīvi apkarot pārrobežu organizēto noziedzību un korupciju.

Īstermiņā Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm **legālās migrācijas tiesību aktu un vīzu politikas jautājumos, lai atbalstītu pastiprinātas mobilitātes mērķi, jo īpaši studentiem, pētniekiem un uzņēmējdarbībā iesaistītām personām**. Jāstiprina sadarbība vietēja mēroga Šengenas sadarbības ietvaros un ES vīzu kodeksā jāveic praktiski uzlabojumi un jāizmanto iespējas attiecībā uz vīzas pieteikuma iesniedzējiem, tostarp izsniedzot vairākkārtējas ieceļošanas vīzas *bona fide* ceļotājiem un noteiktām grupām (piemēram, pētniekiem, studentiem un uzņēmējdarbībā iesaistītām personām). Pamatojoties uz diferencētu un uz pierādījumiem balstītu pieeju, jāparedz vienošanās ar Vidusjūras dienvidu reģiona valstīm par īstermiņa vīzu režīma atvieglojumiem. Vajadzības gadījumā tiks nodrošināts finansiālais atbalsts. **Komisija aicina likumdevējas iestādes steidzami pieņemt direktīvas par trešo valstu sezonas darbiniekiem un uzņēmuma ietvaros pārceltajiem darbiniekiem, kas arī veicinās mobilitātes uzlabošanu uz ES.**

Ilgtermiņā, ja tiks efektīvi īstenoti vīzu režīma atvieglošanas (un atpakaļuzņemšanas) nolīgumi, varētu izskatīt iespēju veikt pakāpenisku pāreju uz vīzu režīma liberalizāciju ar atsevišķām partnervalstīm, katru gadījumu izskatot atsevišķi un ņemot vērā vispārējās attiecības ar attiecīgo partnervalsti, kā arī to, vai ir izpildīti priekšnoteikumi labi pārvaldītai un drošai mobilitātei.

5. INTEGRĒJOŠAS EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS VEICINĀŠANA

- Veicināt mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) un darbavietu izveidi
- Panākt vienošanos ar dalībvalstīm, lai paaugstinātu EIB aizdevumu apjomu par EUR 1 miljardu
- Sadarboties ar citiem akcionāriem, lai paplašinātu ERAB pilnvaras attiecībā uz attiecīgā reģiona valstīm
- Veicināt darbavietu radīšanu un apmācību

Nemieri vairākās Vidusjūras dienvidu reģiona valstīs ir nepārprotami saistīti ar ekonomiskajām grūtībām. Daudzu valstu ekonomikai raksturīgs ienākumu nevienmērīgs sadalījums, nepietiekamas ekonomikas reformas, ierobežotas iespējas radīt jaunas darbavietas,

vāji attīstītas izglītības un mācību sistēmas, kas nenodrošina darba tirgum vajadzīgās prasmes, kā arī zems tirdzniecības integrācijas līmenis.

Minētā reģiona valstīm jāatdzīvina sava ekonomika, lai panāktu ilgtspējīgu un visaptverošu izaugsmi, nabadzīgāku reģionu attīstību un darbavietu izveidi. Darbavietu radīšanā svarīga nozīme ir mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU). Lai MVU gūtu panākumus, tiem ir vajadzīgs stabils tiesiskais regulējums, kas sekmē biznesu un uzņēmējdarbību. ES ir gatava tam sniegt atbalstu, risinot politisku dialogu un sadarbojoties Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu rūpnieciskā darba programmas ietvaros. Paralēli jāīsteno integrētas nodarbinātības un sociālā politika, tostarp saskaņojot mācību iniciatīvas un darba tirgus vajadzības, nodrošinot sociālo dialogu, sociālās aizsardzības sistēmas un pārveidojot neformālo sektoru.

Šajos centienos var palīdzēt starptautiskās finanšu iestādes. Finansējumu varētu piešķirt no **Eiropas Investīciju bankas (EIB)** un, ja tam piekristu citi ES neietilpstošie akcionāri, no Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas (**ERAB**). **EIB** attiecīgajā reģionā darbojas jau ilgāk nekā 30 gadus, tās darbības tiek īstenotas, izmantojot Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu Ieguldījumu un partnerības instrumentu (*FEMIP*). *FEMIP* darbojas deviņās Vidusjūras dienvidu reģiona valstīs, galveno uzmanību veltot ieguldījumiem insfrastruktūrā un atbalstot privāto sektoru. Papildus patlaban uzsākto projektu īstenošanas un apstiprināšanas paātrināšanai EIB varētu nākamajos trīs gados Vidusjūras reģiona valstīm nodrošināt aptuveni EUR 6 miljardus, ja **Padome apstiprinās papildu aizdevuma summu** EUR 1 miljarda apmērā, ko nesen ierosināja Eiropas Parlaments. **Komisija atbalsta šo palielinājumu kreditēšanas pilnvaru ietvaros un aicina Padomi steidzami panākt vienošanos par minēto jautājumu.**

Padome arī tiek aicināta pieņemt Komisijas 2008. gada maija priekšlikumu par atkalieplūdi EIB. Tas ļautu EIB un citiem finanšu starpniekiem atkārtoti investēt *FEMIP* līdzekļus, kuri atkal ieplūst no iepriekš veiktām finanšu darbībām, kas nāktu par labu privātajam sektoram. Tuvākajā nākotnē šāda vienošanās radītu ienākumus aptuveni EUR 120 miljonu apmērā, savukārt līdz 2013. gadam šī summa sasniegtu EUR 200 miljonus.

ERAB, kas patlaban nedarbojas Vidusjūras dienvidu reģionā, varētu paplašināt savu darbību, ja tiktu veikti grozījumi bankas statūtos. Ja tam piekristu visi akcionāri, ERAB gada sākotnējās uzņēmējdarbības izmaksas EUR 1 miljarda apmērā varētu segt no bankas pašreizējiem līdzekļiem. **Komisija atbalsta ERAB darbību paplašināšanu un aicina ES dalībvalstis un pārējās akcionāres valdības to nekavējoties atbalstīt.**

Minētās iniciatīvas neskars aizdevumus citām valstīm, kurās EIB veic darbības, piemēram, Austrumu kaimiņvalstīs.

6. MAKSIMĀLAS IETEKMES NODROŠINĀŠANA UZ TIRDZNIECĪBU UN IEGULDĪJUMIEM

- Pieņemt Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu izcelsmes noteikumus
- Nekavējoties apstiprināt nolīgumus par lauksaimniecības un zivsaimniecības produktiem
- Paātrināt sarunas par pakalpojumu tirdzniecību
- Vienoties par padziļinātām brīvās tirdzniecības zonām

Tirdzniecība un ieguldījumi ir izaugsmes virzītājspēks un palīdz novērst nabadzību. Tie satuvina cilvēkus, nostiprinot saiknes starp tautām un veicinot politisko stabilitāti. Lai pilnībā izmantotu tirdzniecības un ārvalstu tiešo investīciju potenciālu, ir vajadzīga stabila uzņēmējdarbības vide, kas jāpanāk, stiprinot tiesiskumu un tiesu iestādes, apkarojot korupciju un padziļināti pārskatot administratīvās procedūras.

Attiecībās ar ES tirdzniecības un ieguldījumu jomā minētā reģiona valstis ir dažādos posmos. Dažas no tām (Tunisija, Ēģipte, Jordānija) ir guvušas salīdzinoši labus rezultātus, bet citām (Sīrija, Alžīrija, Lībija) panākumu ir maz. ES ir noslēgusi brīvās tirdzniecības nolīgumus ar visām reģiona valstīm, izņemot Sīriju un Lībiju. Minētie nolīgumi nodrošina brīvu piekļuvi tirgum rūpniecības ražojumu jomā. ES ir nesen atjauninājusi nolīgumus, kas nodrošina preferenciālu piekļuvi tirgum lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu sektorā, īpaši ar Ēgipti un Jordāniju, un šajā jomā notiek sarunas par vairāku citu nolīgumu noslēgšanu vai apstiprināšanu, piemēram, ar Maroku. Attiecībās ar Maroku ir arī izskatīti piedāvājumi liberalizēt pakalpojumus, bet galvenais šķērslis ir darbaspēka mobilitātes problēma.

ES atbalsta pasākumi tirdzniecības un ieguldījumu jomā būtu labāk jāpielāgo situācijai katrā valstī, tostarp attiecībā uz vispārīgo reformu tempu un vērienu, kā arī ņemot vērā pašreizējo nestabilitātes līmeni reģionā.

Īstemiņā un vidējā termiņā ES būtu jānosaka šādi mērķi:

- paātrināt tirdzniecības liberalizācijas nolīgumu noslēgšanu ar ES un to apstiprināšanu, īpaši ar Tunisiju un Maroku par lauksaimniecības un zivsaimniecības produktiem;
- sākt sarunas par nolīgumu noslēgšanu par atbilstības novērtēšanu un rūpniecības ražojumu atzīšanu;
- paātrināt pašreizējās divpusējās sarunas par tirdzniecības un pakalpojumu liberalizāciju (tostarp vīzu režīma atvieglošanu personām, kas pieder pie īpašām profesionālajām kategorijām);
- 2011. gadā noslēgt **vienotu reģionālo konvenciju par Eiropas un Vidusjūras reģiona preferenciālajiem izcelsmes noteikumiem**. Vienlaikus īsā laikposmā būtu jāpārskata paši izcelsmes noteikumi. Atsauce minētajām reformām ir nesen pieņemtais režīms VPS saņēmējvalstīm. **Komisija aicina Padomi pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu nekavējoties pieņemt neizlemtos priekšlikumus par vienoto reģionālo konvenciju.**

Īstemiņā un vidējā termiņā kopējais mērķis, par kuru vienojās reģionālajās un divpusējās sarunās ar Vidusjūras dienvidu reģiona partnervalstīm, ir padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu izveide, izmantojot pašreizējos Eiropas un Vidusjūras reģiona asociācijas nolīgumus un Eiropas kaimiņattiecību politikas rīcības plānus. Tie būtu jāietver plašākā visaptverošu pasākumu kopumā, ar ko atbalsta demokrātiskas un ekonomikas reformas. Jāsāk sarunas ar valstīm, kuras ir nepārprotami iesaistījušās šādā politisko un ekonomikas pārmaiņu procesā. Ar minētajiem nolīgumiem ne tikai jāatceļ importa nodokļi, bet arī pakāpeniski jāsekmē ciešāka integrācija starp Vidusjūras dienvidu reģiona partnervalstu ekonomiku un ES vienoto tirgu, kā arī jāietver tādas darbības kā reglamentējoša konverģence. Īpaša prioritāte jāpiešķir pasākumiem šādās jomās: konkurences politika, publiskais iepirkums, ieguldījumu aizsardzība, sanitārie un fitosanitārie pasākumi.

7. NOZARU SADARBĪBAS UZLABOŠANA

- Izveidot ES un Vidusjūras dienvidu reģiona Enerģētikas Kopienu
- Uzsākt lauksaimniecības / lauku attīstības atbalsta programmu
- Palielināt līdzdalību izglītības programmās
- Attīstīt internetu un citas komunikācijas tehnoloģijas

Vidusjūras dienvidu reģions ir stratēģiski svarīgs Eiropas Savienībai gan saistībā ar **gāzes un naftas piegāžu drošību** no dažām valstīm, gan arī plašākā nozīmē – saistībā ar tranzītu no šā reģiona un ārpus tā robežām. Pastāv nepārprotama iespēja veidot ES un Vidusjūras reģiona partnerattiecības attiecībā uz atjaunojamo enerģijas avotu, jo īpaši saules un vēja enerģijas, ražošanu un apsaimniekošanu un apvienotas pieejas izmantošanu enerģētikas drošības nodrošināšanai. Kopīgi ieguldījumi atjaunojamā enerģijā Vidusjūras dienvidu reģionā atbilstīgi ES 2050. gada dekarbonizācijas scenārijam var dot iespēju jaunām partnerattiecībām ar nosacījumu, ka elektrības importam ir izveidota pareizā tirgus perspektīva.

Vēlams radīt ticamu perspektīvu Vidusjūras dienvidu reģiona integrācijai ES iekšējā enerģētikas tirgū, balstoties uz diferencētu un pakāpenisku pieeju. Vidējā termiņā un ilgtermiņā tas nozīmētu izveidot ES un Vidusjūras dienvidu reģiona enerģētikas kopienas paveidu, sākot ar Magribas valstīm un, iespējams, pakāpeniski paplašinot to līdz Mašrikai. Paplašinot Enerģētikas kopienas līgumu ar Savienības Austrumu un Dienvidaustrumu kaimiņiem vai balstoties uz pieredzi ar šo līgumu, šai kopienai būtu jāaptver ES enerģētikas jomas tiesību aktu būtiskās daļas ar mērķi sekmēt Vidusjūras dienvidu reģiona partneru enerģētikas politikas un ES politikas reālu un ticamu konverģenci.

Izglītībai jābūt ES darbību uzmanības centrā šajā reģionā. Analfabētisma augstā līmeņa samazināšana ir būtiska demokrātijas veicināšanai un kvalificēta darbaspēka nodrošināšanai, lai modernizētu Vidusjūras dienvidu reģiona valstu tautsaimniecību. Apmaiņa universitāšu līmenī ir vērtīga, un ir pilnīgāk jāizmanto *Erasmus Mundus*, *Euromed Youth* un *Tempus,* lai būtiski palielinātu to personu skaitu no Vidusjūras dienvidu reģiona partnervalstīm, kas piedalās šajās programmās. Arodizglītībai un apmācībai arī ir svarīga loma neatbilstību novēršanā. Tajā jāietver galveno stratēģisko sastāvdaļu noteikšana attiecībā uz integrētu arodizglītības un apmācības politiku, organizējot valsts līmeņa diskusijas ar galvenajām ieinteresētajām personām. Jārosina arī labākās prakses apmaiņa par programmām, kas uzlabo bezdarbnieku prasmes.

Tūrisms ir būtiska IKP sastāvdaļa daudzās no Vidusjūras dienvidu reģiona valstīm. ES ir jācenšas paplašināt pašreizējās iniciatīvas – "Eiropas labākie galamērķi (*EDEN*)", kas sekmē ilgtspējīga tūrisma modeļus, un *Calypso*, kas sekmē nesezonas tūrismu uz šīm valstīm. **Kultūras daudzveidības** aizsardzība un veicināšana ir svarīga, un ES ir apņēmusies sīkāk izstrādāt iniciatīvas kultūras jomā ar Vidusjūras dienvidu reģionu.

Nesenie notikumi Vidusjūras dienvidu reģionā kopā ar augošajām pārtikas cenām ir parādījuši to, cik steidzami ES ir jāpalīdz savām partnervalstīm uzlabot to **lauksamniecības nozares** efektivitāti un ražīgumu un nodrošināt pārtikas piegāžu drošību. Komisija varētu atbalstīt lauku attīstību ar jaunas iniciatīvas – **Eiropas Kaimiņattiecību lauksaimniecības un lauku attīstības instrumenta** – starpniecību. Programma tiktu balstīta uz ES labāko praksi lauku apgabalu attīstīšanā. Tajā tiktu integrēts ieguldījumu atbalsts un administratīvās kapacitātes palielināšana tā, lai veicinātu lauksaimniecības ražošanas modernizāciju atbilstīgi ES kvalitātes un pārtikas nekaitīguma standartiem. Programmu varētu izstrādāt ciešā sadarbībā ar

Pārtikas un lauksaimniecības organizāciju (*FAO*), Pasaules Banku un, iespējams, Eiropas Investīciju Banku.

Transporta jomā sadarbības galvenā uzmanība jāpievērš gaisa satiksmes pārvaldības modernizēšanai un aviācijas drošuma un drošības uzlabošanai, lai radītu Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu aviācijas telpu. Tas ietvers Eiropas ģeostacionārās navigācijas pārklājuma sistēmas (*EGNOS*) paplašināšanu, iekļaujot Vidusjūras reģiona partnerus. Sadarbībai ar Vidusjūras reģiona valstīm Vidusjūras jūrniecības stratēģijas īstenošanā vajadzētu uzlabot jūras drošumu, drošību un uzraudzību.

Elektronisko sakaru tehnoloģiju izmantošana papildus satelītu apraidei lielā mērā veicināja nemieru vilni Vidusjūras valstīs. Mobilo tālruņu plašā izmantošana apvienojumā ar sociālajiem tīkliem internetā parādīja informācijas sabiedrības instrumentu un tehnoloģiju nozīmību informācijas apritē. Valstīs, kurās informācijas aprite ir daļēji ierobežota, šādi instrumenti var lielā mērā sekmēt sabiedrību demokratizāciju un sabiedrības domas rašanos, pateicoties vārda brīvības veicināšanai.
Lai gan ir veiktas dažas normatīvās reformas, daudzās Vidusjūras reģiona dienvidu valstīs normatīvā vide joprojām nav pietiekami attīstīta, lai izmantotu informācijas un sakaru tehnoloģiju nozares visas izaugsmes un ražīguma iespējas. Galvenie vitāli svarīgie faktori, kuriem vēl ir jāpievērš uzmanība, ir patiesi atvērtu tirgu izveidošana (kas bieži vien saglabājas kā kvazimonopoli), neatkarīgu regulatoru izveidošana, vienlīdzīgu konkurences apstākļu un konkurētspējīgu nosacījumu izveide tirgus dalībniekiem, spektra efektīva pārvaldība un lietotāju privātuma un drošības aizsardzība.

Turklāt interneta un citu elektronisko sakaru tehnoloģiju drošības, stabilitātes un noturības nodrošināšana ir nozīmīgs demokrātijas veidošanas pamatakmens. Ir būtiski nepieļaut, ka pilsoņiem patvaļīgi tiek liegta vai pārtraukta pieeja šīm tehnoloģijām. Ņemot vērā elektronisko sakaru tehnoloģiju, tostarp interneta, pārrobežu būtību un savstarpējo savienojamību, jebkura vienpusēja pašmāju intervence var nopietni ietekmēt citas pasaules daļas. Komisija palīdzēs izstrādāt instrumentus, lai ļautu ES atbilstīgos gadījumos palīdzēt pilsoniskās sabiedrības organizācijām vai atsevišķiem pilsoņiem apiet šādus patvaļīgus pārrāvumus.

8. REĢIONĀLĀ UN SUBREĢIONĀLĀ IETEKME

Dramatiskie notikumi, kas norisinās reģionā, var neizplatīties vienmērīgi visā reģionā, un pārmaiņu sekas var būtiski atšķirties. Reģionālā dimensija ir ieguvusi lielāku nozīmību, un reģionālā sadarbība būs svarīga negatīvā domino efekta samazināšanai.

Tagad vairāk kā jebkad agrāk reģiona mainīgā dinamika nozīmē to, ka ir vitāli svarīgs steidzams progress **Tuvo Austrumu miera procesā**. ES arī cieši jāsadarbojas ar saviem partneriem, veicinot politiskās un sociālās pārmaiņas reģionā. Turcijai jo īpaši ir izšķiroša loma gan kā svarīgai reģionālai dalībniecei, gan kā pārliecinošam daudzpartiju demokrātijas piemēram valstī, kuru galvenokārt apdzīvo musulmaņi.

Jauns skatījums uz reģionālo situāciju prasa, lai jaunā pieejā tiktu apvienoti Barselonas procesa pozitīvie elementi un Vidusjūras reģiona valstu savienības elementi. Reģionālā sadarbība, kas izrādījās visefektīvākā, bija saistīta ar projektiem, kas deva konkrētus rezultātus vides, enerģētikas, transporta, tirdzniecības jomā un sociālajā dialogā.

Jārosina reģionālā ekonomikas integrācija. ES atbalstīs projektus, kuri sekmē brīvāku tirdzniecību starp reģiona valstīm, normatīvo saskaņošanu, ekonomiskās pārvaldības stiprināšanu, kā arī infrastruktūras, kas nepieciešamas lielākai reģionālajai tirdzniecībai.

Ideja, kas ir Vidusjūras reģiona valstu savienības izveidošanas pamatā, bija pozitīva – augsta līmeņa partnerattiecības starp abiem Vidusjūras krastiem. Tomēr mums ir jāatzīst, ka šo partnerattiecību īstenošana nedeva cerētos rezultātus. Vidusjūras reģiona valstu savienība ir jāreformē, lai pilnībā īstenotu tās potenciālu. Tai ir jādarbojas vairāk kā katalizatoram, kas apvieno valstis, starptautiskās finanšu iestādes un privāto sektoru konkrētos projektos, ar kuriem tiek radītas darbavietas, inovācija un izaugsme, kas reģionam ir tik ļoti nepieciešama. Tam būtu jāpalīdz radīt pareizos apstākļus Tuvo Austrumu miera procesa progresam. Tomēr šiem aspektiem nevajadzētu būt savstarpēji atkarīgiem. Partnervalstu līdzdalībā šajos projektos varētu ievērot "mainīgās ģeometrijas" principu atkarībā no šo valstu vajadzībām un interesēm. Augstā pārstāve un Komisija ir gatavas uzņemties lielāku lomu Vidusjūras reģiona valstu savienībā, ņemot vērā Lisabonas līgumu.

9. ES FINANSIĀLĀ PALĪDZĪBA

- Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instrumenta divpusējo programmu uzsvara maiņa
- Papildu finansējuma piešķiršana

Pašreiz laikposmam līdz 2013. gada beigām ir pieejami aptuveni 4 miljardi euro, lai Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros atbalstītu mūsu Dienvidu kaimiņus. Šīs palīdzības lielākā daļa tiek piešķirta ar divpusēju palīdzības programmu starpniecību. Kaut arī daudzas no programmām, kas jau tiek īstenotas vai tiek gatavotas, ir saistītas ar iepriekš izklāstītajām partnerattiecību trīs prioritātēm, neseno pārmaiņu reģionā nozīmības dēļ ir plašāk jāpārskata un, iespējams, jāpārorientē ES atbalsts, apspriežoties ar partnervalstīm.

Mēs jau esam skaidri norādījuši gan Tunisijai, gan Ēģiptei, ka esam gatavi rūpīgi apsvērt mūsu divpusējo programmu 2011.-2013. gadam (attiecīgi 240 miljoni euro un 445 miljoni euro) pārorientēšanu, lai labāk spētu risināt pašreizējās problēmas un nodrošinātu, ka mūsu reakcija atbilst iedzīvotāju leģitīmajām cerībām. Vispārīgāk runājot, visā reģionā programmas tiks pārskatītas ciešā sadarbībā un partnerībā ar saņēmējvalstīm. Mēs aicinām dalībvalstis līdzīgi pārskatīt savas divpusējās programmas, lai panāktu ES atbalsta maksimālu ietekmi. Šābrīža budžeta situācijā mēs uzskatām arī, ka pašreizējie notikumi prasīs nepieredzētas pūles, lai panāktu maksimālu koordināciju un konsekvenci dalībvalstu savstarpējā rīcībā, kā arī ar ES. Mēs arī turpināsim censties panākt maksimālu mijiedarbību un sadarbību ar starptautiskajām finanšu iestādēm.

Palīdzības pārskatīšana un pārorientēšana ir pirmais solis, lai nodrošinātu atbalstu un palīdzētu partnervalstu valdībām konsolidēt reformas un sociālekonomisko attīstību. Lai gan vēl nav iespējams pilnīgi novērtēt vajadzības, reformu procesam būs vajadzīgs vērā ņemams atbalsts. Tas tiks nodrošināts no pašreizējā ES budžeta[1].

Īpaša uzmanība tiks pievērsta arī privātā sektora ieguldījumu veicināšanai no Eiropas Savienības Vidusjūras dienvidu reģionā. Šajā nolūkā Komisija turpinās izlīdzināt aizdevumus no EIB Eiropas un Vidusjūras reģiona investīciju un partnerattiecību programmas (*FEMIP*), kā arī no citām starptautiskajām finanšu iestādēm, izmantojot Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānismu (*NIF*), kas nodrošina subsīdiju atbalstu infrastruktūras ieguldījumiem

[1] Daudzgadu finanšu shēmas 2007.-2013. gadam 4. pozīcijas ietvaros, tostarp vajadzības gadījumā izmantojot elastības fondu un rezervi palīdzībai ārkārtas gadījumos.

un privātā sektora attīstībai[2]. **Ņemot vērā Komisijas apjomīgo iemaksu Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānismā, dalībvalstis tiek rosinātas veikt iemaksas, lai papildinātu šā mehānisma līdzekļus.**

Uz privātiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, kas tiek atbalstīti ar šādu finanšu instrumentu palīdzību, būtu jāattiecina arī spēcīgi ieguldījumu aizsardzības noteikumi; un Komisija nodrošinās informācijas instrumentu un izstrādās ieguldījumu aizsardzības sistēmu Eiropas uzņēmumiem, kuri ir ieinteresēti ieguldīt Vidusjūras dienvidu reģionā.

Visbeidzot, makroekonomiskā palīdzība var būt nepieciešama dažām valstīm, kuras, iespējams, saskarsies ar **īstermiņa grūtībām,** kas izriet no krīzes radītās ietekmes uz tirdzniecību, ieguldījumiem un tūrisma plūsmām, kā arī pašmāju ražošanas pārtraukumu dēļ. Ja SVF būs ieviesis aizdevumu programmas un ja tiks apstiprinātas ārējā finansējuma vajadzības, valstis, uz kurām attiecas Eiropas kaimiņattiecību politika, varēs saņemt **ES makrofinansiālo palīdzību (*MFA*)**.

10. SECINĀJUMI

Šie ir pirmie priekšlikumi, lai veidotu jaunas partnerattiecības pārmaiņu atbalstam Vidusjūras dienvidu reģionā. Tūlītēja un īstermiņa palīdzība jāpapildina ar ilgtermiņa palīdzību, kad katra valsts būs gatava norādīt, kas tai nepieciešams no tās ES partneriem.

Eiropas Savienībai savā divējādā būtībā – kā demokrātisku dalībvalstu kopienai un kā tautu savienībai – ir bijis jāpārvar vēsturiski šķēršļi. Šis veiksmes stāsts bija iespējams, kad cerība uzvarēja bailes un brīvība uzvarēja apspiešanu. Tāpēc ES ir dziļa izpratne par Vidusjūras dienvidu kaimiņu tautu centieniem. ES vēlas atbalstīt viņus īstas demokrātijas un miermīlīgu un plaukstošu sabiedrību veidošanā. Protams, katra valsts un tauta izvēlēsies savu ceļu un izdarīs savu izvēli. Tās ir viņu tiesības izlemt, un mums nav jācenšas uzspiest risinājumus. Šajā paziņojumā uzsvērta ES apņēmība atbalstīt viņus ceļā uz labāku nākotni.

---

[2] Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānisma (*NIF*) iespējas izlīdzināt līdzekļus ir milzīgas. Laikposmam no 2007. līdz 2010. gadam Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānisma subsīdijas, kas piešķirtas apstiprinātiem projektiem, tika izlīdzinātas ar koeficientu 17. Turpmākajos gados šis potenciāls ir jāizmanto vairāk.

1. pielikums TERMINU GLOSĀRIJS

Asociācijas nolīgums

Šie nolīgumi attiecas uz līgumiskām attiecībām starp Eiropas Savienību (ES) un ES neietilpstošu valsti. Asociācijas nolīgumi var sekmēt regulāra dialoga un ciešu attiecību izveidošanu / stiprināšanu politiskos un drošības jautājumos; preču, pakalpojumu un kapitāla tirdzniecības pakāpenisku liberalizāciju; ekonomisko sadarbību nolūkā rosināt ekonomisko un sociālo attīstību un reģionālo ekonomikas integrāciju; sociālo, kultūras un cilvēktiesību dialogu. Juridiskais pamats asociācijas nolīgumu noslēgšanai ir paredzēts Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 217. pantā. Līguma par Eiropas Savienību 8. panta 2. punktā ir konkrēta atsauce uz nolīgumiem ar kaimiņvalstīm.

Jēdziens "īpašais statuss" saskaņā ar asociācijas nolīgumiem nozīmē politiskās sadarbības stiprināšanu un jaunas iespējas ekonomiskajās un tirdzniecības attiecībās, pieaugošu normatīvo konverģenci, kā arī pastiprinātu sadarbību ar konkrētām Eiropas aģentūrām un programmām.

Padziļināta un visaptveroša brīvās tirdzniecības zona (*DCFTA*)

Brīvās tirdzniecības nolīgums, kas aptver plašu ar tirdzniecību saistītu jautājumu loku ("visaptverošs") un kura mērķis ir likvidēt "otrpus robežas" šķēršļus tirdzniecībā ar normatīvās saskaņošanas procesu palīdzību, tādējādi daļēji atverot / paplašinot ES iekšējo tirgu attiecībā uz citu valsti. Šis nolīgums pašreiz tiek piedāvāts tikai Eiropas kaimiņattiecību politikas valstīm.

Eiropas kaimiņattiecību politika (EKP)

Komisija ierosināja šo politiku 2003.-2004. gadā kā pamatpolitiku, ar kuras palīdzību paplašināta Eiropas Savienība var pastiprināt un padziļināt attiecības ar 16 tās tuvākajām kaimiņvalstīm (Alžīriju, Armēniju, Azerbaidžānu, Baltkrieviju, Ēģipti, Gruziju, Izraēlu, Jordāniju, Libānu, Lībiju, Moldovu, Maroku, Okupēto Palestīnas teritoriju, Sīriju, Tunisiju un Ukrainu) ar mērķi samazināt marginalizācijas risku kaimiņvalstīs, kuras nepiedalījās 2004. gada vēsturiskajā paplašināšanās kārtā, un tādējādi nodrošināt, ka tiek stiprināta uzplaukuma, stabilitātes un drošības kopīgā telpa. Paredzēts, ka 2011. gada aprīlī tiks pieņemts EKP pārskats.

EKP rīcības plāni

Šie dokumenti tiek apspriesti ar katru valsti un tiek īpaši pielāgoti katrai valstij, pamatojoties uz valsts vajadzībām un iespējām, kā arī šīs valsts un ES interesēm. Tajos kopīgi tiek formulēta politisko un ekonomisko reformu darba kārtība, nosakot īstermiņa un vidējā termiņa (3-5 gadi) prioritātes. Šie plāni aptver politisko dialogu un reformas, ekonomisko un sociālo sadarbību un attīstību, ar tirdzniecību saistītos jautājumus un tirgus un normatīvās reformas, sadarbību tieslietās un iekšlietās, nozares (piemēram, transportu, enerģētiku, informācijas sabiedrību, vidi, pētniecību un izstrādi) un humāno dimensiju (cilvēku savstarpējos kontaktus, pilsonisko sabiedrību, izglītību, sabiedrības veselību). Apmaiņā pret progresu būtiskajās reformās piedāvātie stimuli ir lielāka integrācija Eiropas programmās un tīklos, lielāka palīdzība un uzlabota piekļuve tirgum.

Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instruments (EKPI)

Kopš 2007. gada Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instruments (EKPI) ir juridiskais pamats palīdzībai EKP valstīm un Krievijai, ar kuru tiek atbalstītas EKP rīcības plānos pieņemtās prioritātes, kā arī stratēģiskās partnerattiecības ar Krieviju, un aizstāti iepriekšējie instrumenti attiecīgi Austrumu kaimiņvalstīm un Krievijai un Vidusjūras reģiona partneriem.

Barselonas process

Pamatpolitika, ko 1995. gadā uzsāka tobrīd 15 ES dalībvalstu ārlietu ministri un 14 Vidusjūras partnervalstis kā pamatu Eiropas un Vidusjūras reģiona partnerattiecībām, kuras ir pāraugušas Vidusjūras reģiona valstu savienībā. Partnerattiecības tika organizētas trīs galvenajās dimensijās: politiskais un drošības dialogs; ekonomiskās un finanšu partnerattiecības; sociālās, kultūras un humānās partnerattiecības. Līdz ar Eiropas kaimiņattiecību politikas (EKP) ieviešanu 2004. gadā Barselonas process būtībā kļuva par daudzpusēju forumu dialogam un sadarbībai starp ES un tās Vidusjūras partneriem, kamēr papildu divpusējās attiecības tiek pārvaldītas galvenokārt EKP ietvaros un ar katru partnervalsti parakstīto asociācijas nolīgumu palīdzību.

Vidusjūras reģiona investīciju un partnerattiecību programma (*FEMIP*)

Šī programma apvieno EIB aizdevumus, kurus garantē ES budžets, un citus EIB nodrošinātos pakalpojumus, lai palīdzētu Vidusjūras partnervalstu ekonomiskajai attīstībai un integrācijai. Darbības ir vērstas uz divām prioritārām jomām: atbalstu privātajam sektoram un ieguldījumiem labvēlīgas vides radīšanu.

Eiropas Investīciju Banka (EIB)

Eiropas Investīciju Banka (EIB) ir Eiropas Savienības finanšu iestāde. Bankas akcionāres ir 27 Savienības dalībvalstis, kuras kopīgi ir parakstījušas tās kapitālu. EIB uzdevums ir sniegt ilgtermiņa finansējumu, lai atbalstītu ieguldījumu projektus. Eiropas Savienībā EIB atbalsta ES politikas mērķus šādās jomās: mazie un vidējie uzņēmumi; kohēzija un konverģence; klimata pārmaiņu apkarošana; vides aizsardzība un ilgtspējīgas kopienas; ilgtspējīga, konkurētspējīga un droša energoapgāde; zināšanu ekonomika; Eiropas tīkli. Ārpus ES Eiropas Investīciju Banka darbojas vairāk nekā 150 valstīs, lai īstenotu ES ārējās sadarbības un attīstības politikas finanšu pīlāru (privātā sektora attīstība, infrastruktūras attīstība, energoapgādes drošība un vides ilgtspējība).

Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka (ERAB)

Tā ir dibināta 1991. gadā, reaģējot uz lielajām pārmaiņām politiskajā un ekonomiskajā klimatā Centrāleiropā un Austrumeiropā. ERAB ir starptautiska finanšu iestāde, kas atbalsta projektus no Centrāleiropas līdz Centrālāzijai, ieguldot galvenokārt privātā sektora klientos, kuru vajadzības tirgus pilnībā nespēj apmierināt, ar mērķi sekmēt pāreju uz atvērtu un demokrātisku tirgus ekonomiku. Nesen ERAB darbības joma tika paplašināta, iekļaujot Turciju.

FRONTEX

Tā ir Eiropas Aģentūra operatīvās sadarbības vadībai pie Eiropas Savienības dalībvalstu ārējām robežām. Tās birojs atrodas Varšavā, un tā ir specializēta un neatkarīga struktūra, kuras uzdevums ir koordinēt operatīvo sadarbību starp dalībvalstīm robežu drošības jomā.

Magriba

Šis termins parasti attiecas uz piecām Ziemeļāfrikas valstīm – Maroku, Alžīriju, Tunisiju, Lībiju un Mauritāniju, kā arī apstrīdēto Rietumsahāras teritoriju, kaut gan terminu visbiežāk lieto attiecībā uz Alžīriju, Maroku un Tunisiju.

Mašrika

Tas attiecas uz to valstu reģionu, kuras atrodas uz austrumiem no Ēģiptes un uz ziemeļiem no Arābijas pussalas (Jordānija, Libāna, Sīrija un Okupētā Palestīnas teritorija), kaut gan nosaukums tiek parasti lietots arī attiecībā uz Ēģipti.